

РЕЦЕНЗІЯ

НА МОНОГРАФІЮ Ю. І. КУНДІЄВА
«ИНСТИТУТ СКВОЗЬ ПРИЗМУ ЕПОХ»

У цьому році в історії медичної науки відбулася значна подія — вийшла з друку книга відомого вченого зі світовим ім'ям академіка Ю. І. Кундієва «Институт сквозь призму эпох». Книга, яка написана не тільки з використанням історичних відомостей, але є літературним твором високого гатунку професійної й людської ширості.

Потрібно було віддати понад 60 років сумлінної роботи в науковій установі з проблем медицини праці, щоб глибоко оцінити й переоцінити важливі факти розвитку цього напрямку науки, діяльність і вклад кожного вченого на фоні постійних змін у суспільстві: політичних колізій, соціально-економічних потрясінь, морально-етичних трансформацій, прогресу розвитку науки в світі тощо.

У цій монографії, що є результатом багаторічної праці й аналізу, автор об'єктивно та щиро висловлює своє відношення до історичних подій у суспільстві й подій, що відбувалися при створенні та еволюції Інституту медицини праці.

Мені особливо сподобалося, що історичні події автором подані не тільки з точки зору загальної характеристики, але й через призму окремих постатей, що працювали в Інституті у відповідні періоди історії. Безумовно, автору потрібно було віддати значну частку своєї душі, щоб зберегти і вшанувати пам'ять тих, хто залишив наукову, духовну й людську спадщину для працюючих нині та в дарунок нащадкам.

Ю. І. Кундієв надає шану багатьом вченим, завдяки подвижництву яких за багаторічну історію існування Інституту вдається зберегти віру в майбутнє, культуру, традиції, бажання збагачувати спадщину, яку вони залишили.

У книзі в розділі I — Страницы истории института — представлені етапи організації Інституту в 1928–1929 роках. Період становлення був бурхливим, з бажанням влади дискредитувати окремих вчених за ідеологічні уподобання.

Не менш цікаві матеріали представлені в главах, присвячених тридцятим рокам минулого століття, передвоєнним, воєнним, післявоєнним рокам, періоду перебудови.

Особливий інтерес викликає глава «Дело врачей» — цей факт відомий в історії, але цікаво почути про це від безпосереднього учасника подій, що стосувалися тих поворотів історії, які відбувалися на житті й діяльності людей, які займалися наукою.

У главі «Независимость» автором показані суттєві складнощі в існуванні і діяльності Інституту, коли на тлі політичних і соціально-економічних змін необхідно було доказувати доречність існування в державі Інституту і наукового напрямку медицини праці.

У главі 12 автором з увагою і критичним аналізом простежені міжнародні зв'язки Інституту, які за роки його існування все більше поширювалися і поглиблювалися.

Особливий інтерес представляють характеристики засновників наукових шкіл і напрямів: В. Ю. Чаговця — засновника електрофізіології, Г. Х. Шахбазяна — засновника вчення щодо виробничого мікроклімату, І. М. Ермана — з його внеском у напрям щодо збереження здоров'я працюючих гарячих цехів, М. К. Вітте — видатного українського фізіолога, М. В. Лейника — видатного вченого в області фізіології праці. Кожному з них присвячений окремий розділ книги, де Ю. І. Кундієв надає бібліографічні характеристики та підкреслює їхні наукові здобутки для вітчизняної та світової науки.

Особливо вражає любов і повага автора до свого Вчителя Л. І. Медведя, якому він був вірним все своє життя й намагався втілювати його ідеї, здобутки, настанови в свою роботу, пропагувати його світогляд. Ю. І. Кундієв є достойним наступником

Л. І. Медведя в науці та житті. Кожен вчитель може тільки мріяти про таких учнів, які поважають і наслідують своїх вчителів.

Автор у книзі вшанував не тільки видатних учених. Поза увагою не залишилися багато співробітників, які в різні роки збагачували наукове надбання Інституту. Але, на мій погляд, співробітники Інституту мають бути задоволені й вдячними авторові за пам'ять і повагу до них, до справи, якій вони присвятили роки своєї праці.

Звичайно, автор не всі події й наукові надбання співробітників мав змогу висвітлити в роботі рівноцінно. Цьому заважав іноді брак фактичного матеріалу, іноді обмежений формат книги. Це Юрій Ілліч усвідомлює й наголошує, що так склалися обставини на час написання книги.

Слід додати, що автор, крім особистих спостережень і міркувань, використав величезний архівний матеріал, що додає особливої цінності книзі. Книга

ілюстрована історичними фотодокументами. З фотоархіву Інституту наведені фотографії, які відображають історичні віхи Інституту, життя і діяльність його співробітників.

Ознайомлюючись з книгою Ю. І. Кундієва, виникає почуття його глибокого і нерозривного зв'язку з Інститутом, співробітниками, його любові та пошани до них, до справи, якій автор присвятив своє життя. За рядками книги ми можемо бачити неординарну особистість, бажання донести до читача свої потаємні думки щодо обраної теми й констатувати, що автор досяг своєї мети.

Рецензент

А. М. Нагорна,

завідувач відділу епідеміологічних досліджень
ДУ «Інститут медицини праці НАМН України»,
доктор медичних наук, професор,
член-кореспондент НАМН України